

Serbia dhe Kosova mund të jenë partnerë

Këshilli për Qeverisje Përfshirëse (CIG) organizoi një tryezë të rumbullakët me 3-4 korrik 2021, në Stamboll, Turqi, për një numër zyrtarësh të lartë të partive politike nga Kosova dhe Serbia. Pjesëmarrësit diskutuan mënyrat e zgjerimit të bashkëpunimit midis Beogradit dhe Prishtinës dhe për ta bërë këtë bashkëpunim më të qëndrueshëm. Tryeza e rumbullakët është pjesë e një projekti më të madh mbi normalizimin e marrëdhënieve midis Kosovës dhe Serbisë, i financuar dhe zbatuar në bashkëpunim me Departamentin Federal të Zvicrës për Punë të Jashtme (FDFA). Raporti nuk përfaqëson domosdoshmërisht pikëpamjet e pjesëmarrësve individualë, CIG, ose FDFA por pasqyron diskutimin në tërësi. CIG përgatiti raportin dhe merr përgjegjësinë për përmbajtjen e tij.

Rekomandimet

Kosova dhe Serbia kërkojnë një zgjidhje ku 'fitojnë të dyja palët'. Por të dyja palët kanë kuptime të ndryshme se si duhet të duket një opsion 'win-win'. Prishtina beson se njohja e pakushtëzuar e Serbisë sjell përfitime për të dy palëve. Por Beogradi mendon se një 'win-win' do të thotë që të dyja palët janë njësoj të kënaqura, duke kërkuar që Prishtina gjithashtu të ofrojë koncesione. Procesi i negociatave ka të ngjarë të jetë i gjatë dhe me pengesa. Një fillim i mirë është njohja e interesave individuale të Serbisë dhe Kosovës dhe pastaj përcaktimi i interesave të ndërsjella. Njohja e Kosovës nuk është në "interesin e Serbisë", por stabiliteti është një "interes i përbashkët". Prishtina nuk duhet patjetër të "pajtohet me qëndrimin e Serbisë", por është e dobishme "t'i njohë arsyet e Serbisë për atë pozicion". Për më tepër, nëse Kosova ka nevojë për njohjen e Serbisë, atëherë ajo gjithashtu ka nevojë për "bashkëpunimin e Serbisë". Serbia gjithashtu ka nevojë për bashkëpunimin e Kosovës për të zgjidhur 'çështjen e saj të Kosovës' "dhe për të hapur rrugën për anëtarësimin në BE". Ekziston një konsensus se zgjidhja e mosmarrëveshjes është një "interes reciprok", por palët po hasin vështirësi në përpjekjet e tyre për të arritur një zgjidhje që nuk dëmton "interesat e tjera kombëtare" të tyre.

1. Prishtina dhe Beogradi duhet të përcaktojnë vizionet e tyre për të ardhmen e marrëdhënieve të tyre. Ato mund të fillojnë duke përcaktuar objektivat dhe agjendat e vazhdimet të dialogut formal. Asnjëra palë nuk duket se ka një plan të qartë për atë që duan të arrijnë nga dialogu. Një pikënisje e mirë është të pranojnë se një zgjidhje është një "interes reciprok, urgjent" dhe se një "zgjidhje fitimprurëse" është e mundur nëse të dyja palët tregojnë vullnet të mjaftueshëm politik. Pjesëmarrësit përcaktuan një "interes të ndërsjellë" si "bashkëjetesë paqësore midis brezave të ardhshëm". Ata ranë dakord që ky brez të marrë përgjegjësinë për të arritur një "marrëveshje historike", dhe kështu të çlirojnë brezat e ardhshëm nga kjo "barrë historike".
2. Beogradi dhe Prishtina duhet të transformojnë rrëfimet e tyre ekzistuese nga ato që mbështesin status quo-në në ato që theksojnë nevojën për përparim. Megjithatë liderët thonë se një marrëveshje është e nevojshme, ata po dështojnë në përpjekjet për ta arritur atë. Ata duhet të ndërtojnë një tregim më mbështetës për dialogun, duke thënë hapur se ata janë të përfshirë në një proces për të gjetur një zgjidhje dhe jo sepse komuniteti

ndërkombëtar po u kërkon atyre ta bëjnë këtë. Udhëheqësit gjithashtu duhet të adresojnë publikisht pasojat e mosarritjes së marrëveshjes, e jo vetëm të flasin për kostot e kompromiseve.

3. Zyrtarët në Kosovë dhe Serbi duhet të shpenzojnë më shumë kohë dhe përpjekje për të kuptuar pozicionet e njëri -tjetrit dhe vështirësitë që secila palë përballet në shtëpi në "shitjen e një marrëveshje eventuale". Ata gjithashtu duhet të përmbahen nga fajësimi i njëri tjetrit kur merren me sfidat e tyre të brendshme.
4. Zyrtarët e Beogradit dhe Prishtinës kanë nevojë urgjente për të ndryshuar retorikën e tyre, duke u përmbajtur nga faji kolektiv dhe të adresojnë më mirë lajmet e rreme. Të dyja palët duhet të denoncojnë në mënyrë rigorozë dhe të shpejtë fushatat dhe veprimet e njollosjes me motive etnike kur ato ndodhin.
5. Liderët e Kosovës dhe Serbisë duhet të angazhohen që dialogu është mënyra e vetme për një zgjidhje dhe të bindin mbështetësit e tyre se dhuna nuk do të përdoret për të arritur qëllime politike. Sondazhet e ndryshme tregojnë se njerëzit në Serbi dhe Kosovë kanë frikë se dhuna mund të rikthehet nëse përpjekjet për të gjetur një zgjidhje përmes dialogut dështojnë. Politikanët duhet të adresojnë këtë frikë.
6. Prishtina dhe Beogradi duhet t'i japin përparësi nevojave dhe problemeve praktike ndërsa negociojnë një zgjidhje më përfshirëse. Lista do të mund të përfshinte lirinë e lëvizjes, dokumentet, personat e zhdukur dhe diplomat. Dhe të dyja palët duhet të njohin dhe promovojnë rezultate pozitive kur ato ndodhin.
7. Prishtina dhe Beogradi duhet të punojnë në përmbushjen e parakushteve për një zgjidhje ku fitojnë të dyja palët: a) fillimi i besimit në BE, b) mbështetja e një narracioni më pajtues, c) bindja e publikut se udhëheqësit janë të angazhuar në dialog për të gjetur një zgjidhje e jo për të avancuar objektivat e tyre personale politike, dhe d) të artikulojnë publikisht "koston e dështimit për të arritur një marrëveshje". Disa folës thanë se Prishtina dhe Beogradi po humbasin "betejën publike", me sondazhet që tregojnë se rinia po bëhet gjithnjë e më shumë nacionaliste.
8. BE -ja duhet të gjejë mënyra për të ringjallur dialogun dhe procesin e zgjerimit të BE -së, për të përmbushur premtimet e veta, dhe për të zhvilluar një menu stimuluese për palët. Perspektivat për marrëveshjen janë përkeqësuar në mënyrë drastike kur u bë e qartë se BE nuk po i përmbush premtimet e veta, siç është data për fillimin e negociatave me Maqedoninë e Veriut ose liberalizimi i vizave për qytetarët e Kosovës.
9. Asociacioni/Bashkësia e Komunave me Shumicë Serbe duhet të formohet. Mbështetja e BE-së dhe SHBA-së është e nevojshme për të "ndërtuar një vullnet politik të brendshëm" të nevojshëm për implementim.

Pikat tjera të diskutimit

Megjithëse dialogu midis Kosovës dhe Serbisë duket i pashmangshëm, një zgjidhje mbetet e bishtnuese. Presidenti serb Aleksandar Vuçiç thotë se dialogu është i dhimbshëm, por ai do të mbetet i angazhuar. Kryeministri i Kosovës Albin Kurti thotë se dialogu nuk është prioritet i tij, por ai do të marrë pjesë në të. Të dy liderët sugjerojnë që dialogu ka të bëjë më pak me gatishmërinë e tyre për të zgjidhur mosmarrëveshjen dhe më shumë me përgjigjen ndaj presionit ndërkombëtar për t'u angazhuar në të. Megjithëse BE dhe SHBA kërkojnë një marrëveshje midis palëve, ata thonë se roli i tyre është vetëm për të lehtësuar dialogun. Prishtina dhe Beogradi duket se bien dakord se dialogu nuk ka alternativë, por në të njëjtën kohë ata sugjerojnë që një marrëveshje ka alternativë, a kjo është status quo-ja.

1. Serbia nuk mund të "poshtërohet përsëri në proces". Ajo nuk do ta njohë Kosovën nëse marrëveshja nuk është "fitore e dyanshme". Serbia nuk mund të fajësohet për 'mosnjohjet' e Kosovës ose për pamundësinë për t'u anëtarësuar në OKB. Serbia është e interesuar për një zgjidhje të qëndrueshme dhe paqe për brezat që do të vijnë, por jo me çdo kusht.
2. Udhëheqësit mbeten "të pambrojtur" ndaj një kompromisi. Njohja e Kosovës nga Serbia është politikisht shumë e rrezikshme për Presidentin e Serbisë Aleksandar Vuçiç. Një Asociacion/Bashkësi e fuqishme në Kosovë është politikisht shumë e rrezikshme për Kryeministrin e Kosovës Albin Kurti. Prandaj, pritjet që të dy udhëheqësit të bëjnë lëvizje shumë të ngadalshme dhe të llogaritura me kujdes. Drejtuesit politikë janë të shqetësuar se "kompromiset e guximshme" mund të shkaktojnë paqëndrueshmëri të brendshme dhe të ndikojnë në popullaritetin e tyre në mesin e votuesve.
3. Ka një numër faktorësh që e "drejtojnë" dialogu. Të Serbisë janë a) të ketë një të ardhme më të parashikueshme, b) të zgjidhë problemet ekzistuese, c) të përmirësojë mjedisin politik dhe të sigurisë dhe zhvillimi ekonomik, d) dhe të përmirësojë sigurinë rajonale. Të Kosovës janë a) integrimi i komunitetit serb, b) zgjidhja e shumë barrierave politike dhe ekonomike me Serbinë, c) njohja e mundshme nga pesë jo-njohësit e BE-së, dhe d) më shumë mbështetje nga komuniteti ndërkombëtar për "integrimin e tij ndërkombëtar".
4. Kosova thotë se marrëveshja duhet të jetë "e drejtë", ndërsa Serbia thotë se marrëveshja duhet të jetë "e paanshme". Matja e asaj që është "e drejtë" dhe e asaj që është "e paanshme" dhe si të shpërndahen kostot dhe përfitimet e kompromiseve eventuale do të jetë një sfidë e madhe në dialog.
5. Prishtina dhe Beogradi nuk kanë përvojë në "artikulimin dhe shitjen e një marrëveshjeje". Në bisedimet e Rambujesë dhe Vjenës, bashkësia ndërkombëtare i bëri të gjitha.
6. Ka pak mbështetje publike për dialogun. Secila palë beson se janë mashtruar në proceset e kaluara dhe politikanët nga të dyja palët vazhdojnë të kritikojnë dialogun dhe marrëveshjet e mëparshme. Pak flitet për pasojat e 'mos arritjes së një marrëveshjeje' dhe koston sociale dhe ekonomike të mosmarrëveshjes në vazhdim. Udhëheqësit e Prishtinës dhe Beogradit duhet të thonë "ne duhet ta mbyllim këtë kapitull në marrëdhëniet tona dhe do ta mbyllim".
7. Narrativa e njohjes reciproke është ndërtuar prej vitesh në Kosovë, kështu që nuk ka të ngjarë të ndryshojë. Do të jetë e vështirë për udhëheqësit e Kosovës që të pranojnë një marrëveshje që nuk ofron njohje.
8. Rreth 2/3 e njerëzve në Serbi thonë "ne kurrë nuk do ta kthejmë Kosovën", por në të njëjtën kohë të njëjtët njerëz thonë "ne nuk duhet ta njohim Kosovën". Nuk ishte e popullarizuar në Serbi dhe nuk ishte e lehtë për qeverinë serbe që të pranonte integrimin e komunitetit serb në Kosovë në institucionet e Kosovës, por Beogradi e bëri atë sepse mendonte se serbët në Kosovë do të merrnin Asociacionin/Komunitetin në këmbim të integritit. Tani Beogradi mendon se është "tradhtuar". Prishtina gjithashtu ndihet e mashtruar sepse "Serbia nuk e njohu atë." Por Beogradi nuk "premtoi se do ta njohë Kosovën" në fund të procesit. Kosova, nga ana tjetër, ra dakord të formojë Asociacionin/Komunitetin, duke ratifikuar marrëveshjen në parlamentin e saj.
9. Serbia ishte e gatshme për një "pazar të madh tokash", dhe pa këtë, Beogradi nuk e di se në çfarë mund të bazohet një kompromis.
10. Drejtuesit politikë nuk janë të vetëm në pengimin e një përparimi. Duart e tyre janë gjithashtu të lidhura nga besimet mjaft konservatore të votuesve të tyre, mbështetësve të partive dhe aktorëve të tjerë, të tilla si bizneset dhe monopolet kontroverse, të cilët mund të kenë interes në zgjatjen e mosmarrëveshjes.

11. Po zhvillohen dy "procese paqësore" paralele: negociatat midis autoriteteve formale nga njëra anë dhe diskutimet në nivel publik ose shoqëror nga ana tjetër. "Procesi i paqes publike" mund të ndihmojë në formimin e marrëdhënieve me palën tjetër, por gjithashtu të rishqyrtojë marrëdhënien midis publikut dhe udhëheqjeve politike. Mosmarrëveshja Kosovë-Serbi nuk duhet të trajtohet si proces negociimi vetëm mes dy qeverive. Duhet të shndërrohet nga transaksionale në transformuese. Më shumë përpjekje duhet të bëhen në promovimin e diskutimeve publike dhe përfshirjen e tyre në procesin zyrtar.

Puna në grupe

Pjesëmarrësit u ndanë në dy grupe për të artikuluar një numër interesash dhe sfidash të përbashkëta. Më poshtë është një listë sugjerimesh nga të dy grupet.

Interesa të përbashkëta

1. Paqe dhe stabilitet i qëndrueshëm.
2. Përmirësimi i standardit të jetesës.
3. Sundimi i ligjit.
4. Lëvizja e lirë e njerëzve.
5. Kontaktet njerëz me njerëz.
6. Bashkëpunimi në çështjet sociale dhe ekonomike, të tilla si heqja e barrierave jotarifore.
7. Bashkëpunimi për mjedisin me fokus ndotjen.
8. Agjenda e lidhshmërisë.
9. Anëtarësimi në BE.
10. Përmirësimi i të drejtave të pakicave.

Sfidat e përbashkëta

1. Përmirësimi i mënyrave se si e trajtojmë njëri-tjetrin.
2. Zbatimi i marrëveshjeve ekzistuese.
3. Pajtimi për një treg të përbashkët.
4. Anëtarësimi në BE, veçanërisht tani që BE -ja nuk duket e ngazëllyer për sjelljen e anëtarëve të rinj.
5. Lirimi i brezave të ardhshëm nga mosmarrëveshja Kosovë-Serbi.
6. Reformat e brendshme ekonomike dhe politike.
7. Të drejtat e pakicave.
8. Ndikimi i aktorëve të jashtëm.
9. Kohezioni social.
10. Narracionet konfliktuale për të kaluarën dhe çështje të pazgjidhura nga e kaluara, siç janë personat e zhdukur.
11. Niveli i ulët i zhvillimit socio-ekonomik.

Si përfundim, secilit pjesëmarrës iu kërkua të formulonte deklaratat me një fjali për t'iu drejtuar publikut të tij dhe palës tjetër për të promovuar dialogun dhe normalizimin e marrëdhënieve. Ata dolën me deklaratat e mëposhtme: Një marrëveshje për paqen dhe zhvillimin; Paqja e qëndrueshme dhe evropianizimi; Stabiliteti në Evropë; Asnjë marrëveshje, asnjë e ardhme më e mirë, asnjë rrugë drejt BE -së dhe izolim; Na është dhënë përgjegjësia për të përfunduar këtë mosmarrëveshje dhe ne duhet ta bëjmë atë tani, dhe jo ta kalojmë atë tek brezi i ardhshëm; Një marrëveshje e bazuar në një kompromis që sakrifikon disa interesa, por ruan dinjitetin e të dy palëve; Përfitimi i ndërsjellë duhet të jetë themeli i një marrëveshjeje; Një marrëveshje mund

të arrihet me ndershmëri reciproke, hapa reciprok kompromisi dhe një vizion të qartë; Ne kemi një mundësi për të shkruar një faqe më të mirë të historisë së bashku dhe duhet ta bëjmë atë; Një marrëveshje e bazuar në respekt dhe dinjitet reciprok; Ne nuk duhet të jemi kërcënim për njëri -tjetrin, ne duhet të jemi partnerë për paqen; Kosova dhe Serbia mund të jenë partnerë.

Pjesëmarrësit

Sipas rendit alfabetik anglez

Arben Gashi, Lidhja Demokratike e Kosovës
Shpetim Gashi, Këshilli për Qeverisje Përfshirëse
Vincent Hug, Departamenti Federal i Punëve të Jashtme të Zvicrës
Ramadan Ilazi, Analist
Dalibor Jevtic, Lista Serbe
Mimoza Kusari Lila, Lëvizja Vetëvendosje
Igor Novakovic, Këshilli për Qeverisje Përfshirëse
Alex Roinishvili Grigorev, Këshilli për Qeverisje Përfshirëse
Branko Ruzic, Partia Socialiste e Serbisë
Marko Savkoviç, Analist
Nemanja Starovic, Partia Progresive Serbe
Xhelal Svecla, Lëvizja Vetëvendosje